

SPOLEČENSKÁ ODPOVĚDNOST V OBLASTI LOTERNÍHO PRÁVA – POUZE SLOVA, NEBO I SKUTKY?

ALENA SALINKOVÁ

Masaryk University, Faculty of Law, the Czech Republic

Abstract in original language:

Článek je věnován jednak obecně problematice společenské odpovědnosti v oblasti loterního práva a také konkrétněji společenské odpovědnosti ve vztahu ke kurzovým sázkám, resp. ke společnostem, které kurzové sázení provozují. Stanovení cílů společenské odpovědnosti v této oblasti podnikání je jisté vhodné, je však otázkou, kde končí slova a začínají skutky.

Key words in original language:

Kurzové sázky, společenská odpovědnost, loterní zákon.

Abstract:

Article is devoted to both general issues of social responsibility in the field of social responsibility in Gaming Law, more specifically in relation to rates bets, respectively to companies that operate a rates bets. The aim for social responsibility in this area of business is certainly appropriate, however, is a question of where in the case of words ending and starting the deeds.

Key words:

Rates bets, Social responsibility, Gaming Act.

Co rozumět pod označením „společenská odpovědnost“ nelze určit jednoznačnou definicí.^{1 2} Dle konkrétního zaměření podnikání společností lze více či méně stanovit také zaměření principů a zásad společenské odpovědnosti. Je zřejmé, že u některých společností převládají více společenské, resp. sociální zájmy, jinde environmentální zájmy. Obecně lze tedy říct, že společnost, která se rozhodne stanovit cíle, jež chce dodržovat v rámci své „společenské odpovědnosti“, takto činí dobrovolně a ony cíle stanoví většinou ze sociálního nebo environmentálního hlediska. S ohledem na fakt, že společnosti jsou primárně orientovány na vytváření zisku, lze stanovení cílů v rámci společenské odpovědnosti té které společnosti označit za potěšující a v některých případech i vhodné. Samozřejmě pod podmínkou, že účelem není samo-prezentování se společnosti, nýbrž prezentování a dodržování cílů stanovených samotnou společností. Tyto cíle by měly mít charakter opravdovosti a věrohodnosti a také by měly směřovat nad zákonné očekávání. S ohledem na dobrovolnost,

¹ Společenská odpovědnost zahrnuje odpovědnost finančně právní, morální, politickou. Podle některých autorů je sama právní odpovědnost problematikou nejen ryze právní, ale také problematikou etickou, filozofickou, sociologickou a ekonomickou. Viz Boguszak, J., Čapek, J.: Teorie práva. Praha, CODEX Bohemia, 1997, str. 141.

² Společenskou odpovědnost firem lze chápat jako dobrovolné integrování sociálních a ekologických hledisek do každodenních firemních operací a interakcí s firemními stakeholders. Princip zahrnutí sociálních a environmentálních hledisek do strategie firmy (vedle primární orientace na vytváření zisku) se nazývá také trojí zodpovědnost. Viz http://cs.wikipedia.org/wiki/Spole%C4%8Densk%C3%A1_odpov%C4%9Bdnost_firem [citováno z 01.05.2009].

kteřá je společností při stanovení znaků jejich „společenské odpovědnosti“ dána, je otázkou závaznost stanovených cílů a postup v případě jejich porušování, resp. je otázkou nutnost dodržování vytýčených cílů.

Stanovení principů společenské odpovědnosti v oblasti loterního práva lze považovat za přinejmenším vhodné ze strany provozovatelů loterií nebo jiných podobných her. Ústředním právním předpisem v oblasti loterií a jiných podobných her je zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, v platném znění (dále jen „loterní zákon“). Tento zákon (i když velice nedostatečně) upravuje hry, kterými jsou peněžité a věcné loterie, tomboly, číselné loterie, sázkové hry provozované v kasinech, hry provozované prostřednictvím výherních hracích přístrojů, kursově sázků a jiné.

Na společenskou odpovědnost lze z pohledu jednotlivých druhů her nahlížet rozdílně, a to s ohledem na míru hazardu³, kterou jednotlivé hry poskytují. Míru hazardu lze definovat jako možnost dosažení maximální prohry sázejícího za určenou časovou jednotku. Míra hazardu je objektivně nižší například u tombol, než u hraní prostřednictvím výherních hracích přístrojů nebo kursových sázek a i případné následky hraní mohou být rozdílné. Lze si jen stěží představit hráčskou závislost na tombole, nicméně gamblerství plynoucí z jiných her se vyvíjí poměrně rychle a snadno.

Další pohled, který může ovlivňovat cíle společenské odpovědnosti, je přístupnost té které hry. U živých her v kasinu je míra hazardu zajisté vysoká, nicméně většina „hráčské populace“ využívá her, které lze uskutečnit prostřednictvím výherních hracích přístrojů, video-loterních terminálů, nebo podá kursovou sázku. Dle mého názoru je tomu tak z důvodů pohodlí a času hráče a také z důvodů výše částek, které je hráč ochoten do hry vložit. V kasinech je také žádané určité společenské oblečení a chování, naproti tomu podat kursovou sázku může hráč víceméně kdekoliv a kdykoliv. Dnes totiž lze kursovou sázku učinit i prostřednictvím internetu.

Člověk je tvor hravý, a proto nelze předpokládat, že hraní za peníze, ať už hry jakékoli podoby, by se podařilo vymýtiti nebo jakýmkoliv způsobem omezit, a to jenom s ohledem na veřejné zdraví. Herní průmysl a hraní hazardních her v České republice je již součástí „kultury“ a jakýkoliv způsob nebo snaha o omezení se jeví jako nereálná.

Svou pozornost bych chtěla zaměřit na kursově sázky, které lze provozovat v kamenných pobočkách jednotlivých provozovatelů a nově od začátku roku 2009 již i prostřednictvím internetu. Tento druh hry jsem vybrala z důvodu, že vedle výherních hracích přístrojů lze kursově sázení považovat za nejrizikovější, a to s ohledem na vznik nelátkové závislosti – gamblerství, a také jako nejpřístupnější možnost hraní sázkových her pro osoby mladší 18-ti let. Také ho lze označit za jednu z lidmi nejvíce vyhledávanou a hranou hru.

Loterní zákon o kursových sázkách ve svém § 2 písm. h) stanoví, že: „Loteriemi a jinými podobnými hrami jsou zejména: sázkové hry, při nichž je výhra podmíněna uhodnutím sportovních výsledků nebo pořadí ve sportovních soutěžích, závodech nebo uhodnutím jiných

³ Hazard lze chápat jako riskantní jednání či podnikání, jehož faktický výsledek závisí na náhodě či na šťastné souhře okolností. Viz <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hazard> [citováno z 01.05.2009]. Také činnost, jejíž výsledek závisí na náhodě; vysoké riziko. Viz http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=hazard [citováno z 01.05.2009].

událostí veřejného zájmu, pokud sázky na tyto události neodporují etickým principům. Výše výhry je přímo úměrná výhernímu poměru, ve kterém byla sázka přijata a vyšší vsazené částky.“

Největšími provozovateli kursových sázek v České republice je pět společností, a to Fortuna sázková kancelář a. s., Chance a. s., Sazka a. s., Synot Tip a. s., Tipsport a. s.⁴ Tyto společnosti v roce 2007 založili Asociaci provozovatelů kursových sázek („APKURS“).⁵ V rámci této asociace si stanovili „Deklaraci principů společenské odpovědnosti APKURS“. V této deklaraci uvádějí, že jsou si vědomi své sociální odpovědnosti a považují za důležité otevřeně deklarovat své stanovisko v jednotlivých oblastech této problematiky. Pojmem společenská zodpovědnost se rozumí začlenění sociální odpovědnosti a obecně platných společenských hodnot v jejich obchodních a marketingových aktivitách. V souvislosti se sportovním sázením společnosti vidí dva hlavní problémy. Tím prvním je zabránění přístupu nezletilých k sázení, tím druhým je riziko spojené se vznikem patologického hráčství. Dále v deklaraci uvádějí, že si nepřejí, aby sázeli děti a nezletilí, a že pokud se dospělý člověk rozhodne sázet, mělo by vždy jít o svobodné a informované rozhodnutí, které bude v každém okamžiku zohledňovat jeho reálné finanční možnosti. Také si společnosti nepřejí, aby sázení komukoli způsobovalo finanční těžkosti nebo závislosti a aby sázení ohrožovalo rodinu. Jejich cílem je nastavit prostředí, kde se sportovního sázení budou účastnit pouze dospělí lidé, a to v rozumné míře, podle svých možností a na základě svobodného a informovaného rozhodnutí.⁶ Tyto záměry lze zajisté hodnotit pozitivně, nicméně je otázkou, co pro to společnosti ve skutečnosti dělají, kolik pozornosti, energie a prostředků pro tento účel vynakládají.

V deklaraci společnosti také stanovují základní zásady a principy společenské odpovědnosti. Tyto se však z mého pohledu zdají poněkud zvláštními, duplicitními ve vztahu k loternímu zákonu a v některých případech těžko uvěřitelnými. V deklaraci uvádějí, že základním cílem firem⁷ působících v oblasti kursového sázení je v první řadě vytvoření výtěžku a teprve v druhé řadě zisku.⁸ Výtěžkem se dle loterního zákona rozumí základ, z něhož se stanoví procento odvodu na veřejně prospěšné účely. Je těžko představitelné, že subjektům provozujícím kursovou sázku (a ne jenom těm) nejde primárně o zisk. Dále také deklarují „pomoc potřebným“ tím, že procento z výtěžku odvádějí na veřejně prospěšné účely.⁹ Tuto povinnost jim však stanoví zákon v § 4 odst. 2 a § 16 loterního zákona. Dále také v bodu „umíst'ování a provozování terminálů“ uvádějí závazek neumíst'ování provozoven a terminálů

⁴ http://www.financninoviny.cz/zpravy/pet-ceskych-firem-v-pondeli-spusti-internetove-kurzove-sazeni/352783&id_seznam= [citováno z 01.05.2009].

⁵ <http://www.apkurs.cz> [citováno z 01.05.2009].

⁶ <http://www.sazkatip.cz/Info.aspx?InfoID=Rezerva> [citováno z 01.05.2009]. také viz https://home.tipsport.cz/kodex_zodpovedneho_sazeni/kodex-zodpovedneho-sazeni.php [citováno z 01.05.2009].

⁷ Podle autora je správné označení „společnost“ ne „firma“. Dle zák. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku je obchodní firma název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku.

⁸ <http://www.sazkatip.cz/Info.aspx?InfoID=Rezerva> [citováno z 01.05.2009]. také viz https://home.tipsport.cz/kodex_zodpovedneho_sazeni/kodex-zodpovedneho-sazeni.php [citováno z 01.05.2009].

⁹ tamtéž

ve školách, školských zařízeních, v zařízeních sociální a zdravotní péče, v budovách státních orgánů a církví.¹⁰ Tato povinnost jim zákonem stanovena není, nicméně za stávajícího stavu, kdy byly povoleny kursové sázky na internetu, kamenné provozovny provozovatelé spíše zavírají. A u těch provozoven, co již jsou v provozu a jsou v blízkosti zařízení výše zmíněných, lze jen těžko předpokládat, že by je rušily v duchu citované deklarace. Členové APKURS také deklarují, že si uvědomují, že sázení u některých lidí může vést k vážným osobním a sociálním problémům. Informují o tomto své zaměstnance, aby se učili rozlišovat příznaky závislosti a rozhodně ji nepodporovali – třeba i odmítnutím sázek.¹¹ Deklarace však nestanoví jak příznaky závislosti rozpoznat; jestli je projevem závislosti sázení uskutečňované denně, byť jen v malé částce, nebo je projevem závislosti sázení sice jenom sporadické, ale v obrovských částkách atd. Odmítání sázek v kamenných provozovnách si dokáží představit jen stěží, odmítání sázek učiněných prostřednictvím internetu už vůbec.

Dále společnosti deklarují v rámci zásad a principů společenské odpovědnosti také korektní vztahy se třetími stranami. V této souvislosti uvádějí, že jejich účetnictví je důvěryhodné, transparentní a že respektují a dodržují platné zákony ČR.¹² Tento znak společenské odpovědnosti však nelze považovat za znak, který směřuje nad rámec zákonných očekávání. Dodržování zákonů a řádné vedení účetnictví lze objektivně považovat za samozřejmost související s podnikáním každého subjektu. Očekává se, že společnosti při svém podnikání, resp. při vytváření zisku postupují ve smyslu platných zákonů. Proto lze uvedenou zásadu označit za „nicneřkající“.

Společnosti deklarují i princip „otevřeného přístupu k problémům“ s tím, že jsou si vědomy problémů, jako je například přístup mladistvých ke sportovnímu sázení nebo patologické hráčství. Uvádějí, že chtějí o těchto problémech „otevřeně mluvit“ a také přispět k jejich řešení.¹³ Tento princip společenské odpovědnosti nevzbuzuje velkou věrohodnost. Doposavad jsem nezaznamenala, že by společnosti podnikající v oblasti hazardního průmyslu rozpoutávaly mezi širokou veřejností diskuzi v tomto směru, resp. řešily uvedené problémy zásadnějším způsobem.

Jak již bylo uvedeno výše, cíle, které si společnost stanoví, ve smyslu své společenské odpovědnosti by měly nést znaky opravdovosti a věrohodnosti, toto však z uvedených příkladů patrné není. Principy a cíle společenské odpovědnosti jsou postaveny mimo podnikání společností a odpovídají, resp. jdou nad rámec etických, zákonných, komerčních a společenských očekávání. Není-li tomu tak, pak lze jen stěží mluvit o společenské odpovědnosti.

Je tedy otázkou, jestli společenská odpovědnost a deklarované principy, které jsou v deklaraci nastiány, jsou pouze prázdným projevem nového trendu „společenské odpovědnosti společností“, který se stává součástí filosofie společnosti, nebo skutečně a alespoň v částečné

¹⁰ <http://www.sazkatip.cz/Info.aspx?InfoID=Rezerva> [citováno z 01.05.2009]. také viz https://home.tipsport.cz/kodex_zodpovedneho_sazeni/kodex-zodpovedneho-sazeni.php [citováno z 01.05.2009].

¹¹ tamtéž

¹² tamtéž

¹³ tamtéž

míře se tím společností řídí. Je asi utopii očekávat, že by se například místo reklamních spotů v televizi objevily spoty o tom, kam až hráčská závislost může vést, nebo že by se na tiketech s kursovou sázkou objevily výstrahy podobné těm na tabákových výrobcích. Nicméně odpovědnost společností podnikajících v této oblasti by tady být měla. Deklarace obsahuje také „Pravidla bezpečného sázení“ (Bezpečné desatero pro sázení), tedy zásady, jejichž dodržování umožní minimalizovat rizika spojená se sportovním sázením. Dokáží si představit, že by tato pravidla byla v provozovnách, resp. na internetu vystavena, nebo lidem předložena než si vsadí. Tento krok by pak bylo možno zařadit k principům společenské odpovědnosti uvedených společností.

Nicméně vše, co společnosti v deklaraci uvedly, tedy všechny zásady a principy pojaté z jejich strany jako zásady a principy společenské odpovědnosti, nejsou závazné. Tudíž „bude-li něco porušeno vědomě či nevědomě nic se neděje“...lidé budou hrát tak či tak.

Literature:

Boguszak, J., Čapek, J.: Teorie práva. Praha, CODEX Bohemia, 1997, str. 141.

<http://www.apkurs.cz> [citováno z 01.05.2009].

<http://www.sazkatip.cz/Info.aspx?InfoID=Rezerva> [citováno z 01.05.2009].

https://home.tipSPORT.cz/kodex_zodpovedneho_sazeni/kodex-zodpovedneho-sazeni.php
[citováno z 01.05.2009].

http://cs.wikipedia.org/wiki/Spole%C4%8Densk%C3%A1_odpov%C4%9Bdnost_firem
[citováno z 01.05.2009].

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Hazard> [citováno z 01.05.2009].

http://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=hazard
[citováno z 01.05.2009].

http://www.financnioviny.cz/zpravy/pet-ceskych-firem-v-pondeli-spusti-internetove-urzove-sazeni/352783&id_seznam= [citováno z 01.05.2009].

Reviewer:

Dana Šramková

Contact – email:

asalinkova@post.cz